

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

Sivista kannattaa toimivaa ja avointa hallintoa, jossa varmistetaan johdonmukaiset toimintatavat ja vaalitaan hyvän hallinnon periaatteita. Sivistysala ry pitää perusteltuna julkisuuslain uudistamista, sillä viranomaisten ja julkisen vallan käyttöä sisältäviä hallintotehtäviä hoitavien organisaatioiden toimintaympäristö on merkittävästi muuttunut mm. digitalisaation ja tietosuojalainsäädännön myötä. Viranomaisten työskentely ja valmistelutyö on siirtynyt mitä suurimmassa määrin sähköisille alustoille ja siten julkisuuslain keskeinen käsite "asiakirja" kaipaa selkeyttämistä.

Sivista kannattaakin viranomaisen "asiakirja" käsitteen uudelleen määrittelyä ja sitä, että tiedonsaantioikeuden kohteeksi määriteltäisiin viranomaisen hallussa oleva "tieto", joka kuitenkin olisi myös asiakirjassa. Sivista kannattaa sitä, että viranomaisilla on mahdollisuus valmistelun aikana luontevaan "keskustelua vastaavaan" mielipiteidenvaihtoon vaikka se tehdäänkin sähköisillä alustoilla. Keskenäisiä luonnoksia, viranomaisten keskinäistä yhteydenpitoa tai pohdintoja ei pidä tulkita julkisiksi tiedoiksi/asiakirjoiksi. Tämä koskee myös poliittisia päättäjiä, jotka toimivat esimerkiksi ministerin virassa, sekä heitä avustavaa henkilökuntaa. On olennaista keskittää tiedonsaantioikeus niihin tietoihin/asiakirjoihin, jotka ovat syntyneet vasta valmistelun tai päätöksenteon lopputuloksena.

Sivista kannattaa myös menettelysäännösten selkeyttämistä ja sitä, että viranomaisella on kaikissa tietopyyntöasioissa, mm. määräaikojen osalta, tosiasiallinen mahdollisuus toimia lain mukaisesti. Esityksessä on myös kannatettavaa se, että viranomaisilla on tietopyynnön osalta harkintaa sellaisissa tapauksissa, joissa tietopyynnön tarkoituksena on selkeästi aiheuttaa kiusaa ja vahinkoa viranomaiselle, esimerkiksi vuosia toistuvissa samaa asiaa koskevissa tietopyynnöissä. Sivista kannattaa sitä, että laki antaa viranomaiselle mahdollisuuden kieltäytyä toteuttamasta tietopyyntö, mikäli sen toteuttaminen muodostuisi kohtuuttomaksi viranomaisen näkökulmasta.

Viranomaisilla on ollut käytännön työssään hankaluuksia tulkita ja ymmärtää julkisuuslain ja yleisen tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojalain keskinäistä suhdetta. Sivista kannattaa menettelysäännösten uudistamista siten, että henkilötietojen suoja ja julkisuusperiaate voidaan yhteensovittaa paremmin.

Salassa pidettävän tiedon luovuttamisesta on säädetty sekä voimassa olevassa julkisuuslaissa että lukuisissa erityislaeissa. Julkisuuslaki ei kuitenkaan mahdollista salassa pidettävän tiedon luovuttamista viranomaisen asiakirjoista sellaisissa yksittäistapauksissa, missä salassa pidettävän tiedon luovuttaminen poikkeuksellisesti olisi välttämätöntä erittäin tärkeän yleisen edun vuoksi, mikäli tiedon luovutuksesta ei ole säädetty erikseen. Sivista kannattaa sitä, että julkisuuslaissa joustavoitetaan salassapitoa tietyissä yksittäistapauksissa yleisen edun tai esimerkiksi lapsen edun vuoksi.

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Esityksellä ehdotetaan laajennettavan julkisuuslain soveltamisalaa. Ehdotuksen mukaan lakia sovellettaisiin julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan sen sijaan, että soveltamisala määrittyisi julkisen vallan käytön perusteella. Sivista kyseenalaistaa, mitä muutoksella halutaan saavuttaa.

Vaikka läpinäkyvyyden ja avoimuuden näkökulmat ovat tärkeitä, Sivista ei näe riittävän perusteltuna laajentaa julkisuuslain soveltamisalaa yksityisoikeudellisten toimijoiden osalta. Sivistan mielestä ei ole perusteltua laajentaa soveltamisalaa esimerkiksi tapauksissa, joissa kunnat hankkivat palveluita esimerkiksi yksityisiltä oppilaitoksilta tai muilta toimijoilta tai koskemaan laajalti yksityisoikeudellisen päiväkodin, koulutuksen järjestäjän, muun oppilaitoksen tai korkeakoulun kaikkea toimintaa. Tällainen laajennus haittaisi merkittävästi yksityismuotoisen toimijan dynaamisuutta ja aiheuttaisi potentiaalisesti merkittävää hallinnollista työtä, vaikka hyötyjä laajennuksesta ei ole pystytty esittämään.

Soveltamisalan laajentamisen konkreettisten vaikutusten arviointia yksityisiin toimijoihin hankaloittaa julkisen hallintotehtävän käsitteeseen liittyvä tulkinnanvaraisuus siitä, mitkä ovat julkisia hallintotehtäviä, joissa käytetään julkista valtaa ja mitkä taas niitä tehtäviä, joissa sitä ei käytetä. Tulisi olla myös selkeästi määriteltynä millaisia yksiköitä laajentaminen käytännössä koskisi ja mitkä olisivat muutoksen vaikutukset.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Lakia sovellettaisiin ehdotuksen mukaisesti julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen tai julkisyhteisöjen yhteisessä määräysvallassa olevaan yhteisöön tai säätiöön ja näiden määräysvallassa oleviin tytäryhteisöihin ja tytärsäätiöihin siltä osin kuin ne harjoittavat muuta kuin kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa.

Sivista nojaa Unifi ry:n lausuntoon, jonka mukaan on epäselvää, mitä hyötyä soveltamisalan laajentamisesta nähdään olevan verrattuna nykytilanteeseen. Sivista ei kannata julkisuuslain soveltamisalan laajentamista julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin. Laajentamisen vaikutuksia tulisi ainakin selvittää lisää lain valmistelussa.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

Ei kommentteja.

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

Ei kommentteja.

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

Yksityiskohtaisissa pykäliin liittyvissä kysymyksissä Sivista ry yhtyy Unifi ry:n lausuntoon.

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

-

5 luku

-

6 luku

-

7 luku

-

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

-

Tuovinen Paula
Sivistysala ry